INKIJKVERSIE
SCRIPT

WIJ BETALEN NIET

(Non si paga, non si paga!)

Een satirische klucht in twee bedrijven

door

DARIO FO & FRANCA RAME

Vertaling: Filip Vanluchene

TONEELFONDS J. JANSSENS B.V. – 2000 Antwerpen
Tel: 03 366 44 00
E-mail: bestellen@toneelfonds.be
Website: www.toneelfonds.be

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **WIJ BETALEN NIET** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties, Facebook en eventuele andere publicaties de volledige titel(s) en naam van de oorspronkelijke auteur: **DARIO FO & FRANCA RAME ; vert. Filip Vanluchene** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de letter-grootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van Toneelfonds J. Janssens bv.

Wettelijk depot D/2002/0220/037
ISBN 9789038507835

Copyright: © 2002 Toneelfonds J. Janssens bv

Internet: www.toneelfonds.be
E-mail: bestellen@toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (YouTube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij
TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen
Telefoon 03 366 44 00
Website: www.toneelfonds.be
Email: rechten@toneelfonds.be
IBAN: BE37 3631 4081 3728 BIC: BBRUBEBB

Geen enkele andere instantie dan TONEELFONDS JANSSENS heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!
Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Aanvraag vergunning tot opvoering:

Aankoop van minimaal 5 tekstboekjes bij de uitgever.
Gebruik bij voorkeur de aanvraag module op www.toneelfonds.be.
Zie ook de brief, welke u bij aankoop van de scripts heeft ontvangen (tevens bewijs van aankoop tekstboekjes bij uitgever), of informeer ons via de mail/per post. Bij vragen kunt u bij ons informeren. Uw aanvraag dient tenminste **vier weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van Toneelfonds Janssens. Eventueel extra voorstellingen dienen uiterlijk 1 dag voor de dag van de opvoering te worden aangegeven.
U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Aanvraag vergunning tot HER-opvoering(en):

1. Gebruik bij voorkeur de aanvraag module op www.toneelfonds.be of via de mail/per post met uw gegevens naar Toneelfonds Janssens. Uw aanvraag dient tenminste **vier weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van Toneelfonds Janssens
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% boete worden verhoogd. Het tarief wordt met boete verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen vier weken voorafgaand aan de voorstelling. Algemene voorwaarden zie www.toneelfonds.be.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

Rechten NEDERLAND: I.B.V.A. HOLLAND BV, afd. Auteursrechten, Postbus 363, 1800 AJ Alkmaar Telefoon (072) 5112135 – info@ibva.nl. Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

PERSONAGES

(2 dames – 3 heren - figuratie)

ANTOINETTE
GRETA
JEAN
LOUIS
SERGEANT*
BRIGADIER*
DOODGRAVER*
GRIJSAARD*

RIJKSWACHTERS, ARBEIDERS

* = te spelen door dezelfde acteur

INLEIDING

Enkele minuten richtlijnen om het té talrijke publiek toch in de zaal te krijgen. Daar is nog plaats… en daar… enz.

Het spektakel van vanavond hebben we voor het eerste gespeeld ± 6 jaar geleden. Het was toen een soort dramatische situatie die echter niet gebaseerd was op een bepaald tragische basis, iets wat vandaag wel het geval is. Op deze tragische basis ontwikkelt zich het spel en daardoor wordt het ook veel directer. Molière zei het al, de satire heeft het tragische nodig. In ons geval hebben we meer dan tragiek genoeg om er onze satire op te bouwen.

Franca is net terug uit Turijn, daar heeft ze twee maal een spektakel gespeeld en nu gaat ze voor de derde keer spelen. Ze heeft vanmorgen gespeeld bij “MIRAFIORI” (autofabriek) voor ongeveer drieduizend arbeiders en arbeidsters en daarna in de namiddag voor nog eens vier à vijfduizend arbeiders en het lijkt erop dat de toestand in Turijn erg gespannen is… tot het uiterste. U weet dat er een provocatie is geweest. Een groep van tweehonderdvijftig man, een gedeelte daarvan chefs maar het grootste gedeelte onbekenden die niemand ooit heeft gezien in de fabriek of in de kantoren, hebben een

stakingspiket doorbroken. Men vermoedt dat die groep is ingehuurd door de ondernemers, er is gediscuteerd, geruzied, schermutselingen, een paar gekwetsten enzovoort enzovoort. Het vreemde van het geval is dat van die groep, die door het piket is gebroken en de fabriek is binnengegaan, later niemand in de fabriek is teruggevonden toen de bezetters hun wachtronde deden in de fabriek. Die kerels zijn gewoon verdwenen. Het is ook vreemd dat het syndicaat geen gewag maakt van infiltraties of bedrog of boycot, zij wijzen gewoon alle verantwoordelijkheid af.

Uiteraard is de spanning daar ten top gestegen.

En ook bij “AUTOBIANCHI” is er dat soort chantage gesignaleerd.

Wij hebben daar drie dagen geleden gespeeld. De nachtploeg is daar aan het staken gegaan als steun aan Fiat, zij accepteerden niet dat de auto’s die bij Autobianchi buitenkwamen door Fiat werden afgewerkt. Dat alles uit solidariteit en vooral om een akkoordje tussen de twee directies te verhinderen.

Er is een plan voor 25.000 afdankingen gespreid over een periode van eind januari alleen al bij Fiat. Autobianchi is geblokkeerd, Indesit hetzelfde, Falk hetzelfde, een massa ontslagen staat voor de deur, met inbegrip trouwens van “MONTEDISON”, de chemische reus die dreigt met sluiting van verschillende afdelingen enzovoort, enzovoort. Werkelijk een tragische situatie.

Welnu, dit spektakel past zich werkelijk in, in deze complexe situatie.

Franca zei het daarnet nog, in Turijn is de situatie erg gespannen, de arbeiders zeggen: als er nu niets gebeurt, dan vallen wij terug op de condities van de vijftiger jaren, toen we in de fabrieken niet eens konden ademen, toen de patroon nog een absolute macht had om te ontslaan en zijn arbeiders voor de enig mogelijke uitweg te zetten, de emigratie naar Noorwegen, Zweden, Duitsland, enz…

Ontelbare mensen zijn in die tijd vertrokken en ooit teruggekomen. Het was de tijd waarin de ondernemer werkelijk zonder de minste restrictie met de mensen kon doen wat hij wilde. Vandaar de spanning nu.

Analoog met deze evolutie krijgen we nu te maken met een probleem dat al even tragisch is, zo niet nog erger, namelijk de huurprijzen.

Het ziet er nu naar uit dat de staat een procent wil nemen op de huurprijzen, op elke 5.000 lire gaat er 30 naar Rome. Die wet is al gestemd.

Op dezelfde basis is het verhaal van vanavond geënt, de vrouwen gaan hun inkopen doen in de supermarkt om de hoek en merken dat alles plots is opgeslagen. En die vrouwen besluiten solidair niet meer

te betalen dan de prijs die ze er enkele dagen te voren betaald hebben. En toen ik dat stuk schreef dacht ik bij mezelf: “Ik doe te veel aan fantasiepolitiek” maar enkele dagen later, in Milaan, nota bene, in twee verschillende wijken, gebeurt perfect datgene wat wij hadden geschreven. Wij hebben geen auteursrechten gevraagd, maar stel u eens voor, driehonderd vrouwen gaan een supermarkt binnen en doen wat wij in ons spektakel vertellen, stel u eens voor wat de ‘zombies’ van de pers erover schrijven.

En een journalist (…) heeft bij de rechter onmiddellijk verklaard dat wij de aanstokers waren, wij hadden zogezegd het scenario geschreven voor die hele toestand.

Ik moet toegeven dat de rechter niet is ingegaan op de versie van de ‘zombies’, of van ‘de nooit gestorvenen’.

De processen zouden er alleen maar op kunnen uitgedraaid zijn dat de beheerders van de supermarkten werden aangehouden, want wat was er gebeurd… niet alleen een onverantwoorde prijsverhoging, maar enkele supervoorzichtige warenhuisbonzen hadden daarenboven een prijsverhoging doorgevoerd van 11%, alleen maar als voorzorgsmaatregel tegen diefstallen. Het komt dus hier op neer: wanneer en niet gestolen zou worden dan stelen zij in ieder geval, uit voorzorg. Toen we het stuk voor het eerst speelden reageerden de critici zeer koel, dat de situatie niet terugsloeg op de realiteit enzovoort… maar ondertussen zijn we geconfronteerd met de situatie bij Fiat bijvoorbeeld en met nog zoveel andere gevallen, die reële achtergrond is vandaag de dag 10 – 15 keer zo sterk geworden.

Wij willen natuurlijk niet aan terrorisme gaan doen… wij willen geen ongeluksprofeten zijn, nee, wij willen te goeder trouw helpen hopen dat alles veel beter verloopt dan onze verwachtingen. Wij bevinden ons per toeval vaak tussen arbeiders, wij gaan naar bezette fabrieken toe, twee à drie keer per week en wij kunnen op die manier de polsslag weten van wat er leeft van heel dichtbij. Soms komen wij heel grappige dingen te weten in bepaalde omstandigheden, en laat ons maar zeggen dat de arbeidersklasse ons tegenwoordig een voorbeeld geeft van moed en doorzettingsvermogen, een onvoorspelbare lef, onvoorspelbaar, althans voor de ondernemers… In tegenstelling tot de zogenaamde intellectuelen die ‘zogenaamd’ alles weten… die alles beschrijven in de kranten, laat het ons maar niet over de Corriere della Sera hebben, met al hun onmogelijke speculaties over de toekomst van Fiat enz… Met zoveel miljoenen wordt Fiat gered op voorwaarde dat de arbeiders door de knieën gaan enz. Dat soort intellectuelen, psychologen en sociologen zijn zeer vertrouwd met alle soorten strontzaken. We zitten in de stront

vanaf onze geboorte… Als ge iets over het leven wilt weten, komt dan maar zwemmen. Wij zullen u leren in leven te blijven in een zee van stront.

EERSTE BEDRIJF

(Een vrouw – Antoinette – komt binnen in gezelschap van een andere jongere vrouw – Greta. Ze zijn beladen met boodschappentassen, supermarktzakken, plastiek reclamezakken volgepropt met allerhande voedingswaren. Ze zetten alles op tafel neer.)

ANTOINETTE: Nog een geluk dat ik u ben tegengekomen, ik weet niet hoe dat ik anders zou thuis geraakt zijn met heel mijn lading.

GRETA: Maar zegt mij liever ne keer waar dat ge ’t geld vandaan haalt, om al die dingen te betalen.

ANTOINETTE: Maar ik heb het u toch al gezegd… Ik heb dat niet betaald, ik had een heel valies vol gratis bonnen bijeen gespaard, en dan heb ik verleden week in een tonneke waspoeder nog een goudstuk gevonden met Willy De Clerck erop en langs achter stond erop ‘Ik was uw zwart geld weer wit.’

GRETA: Ja zeg, vertelt dat maar aan iemand anders.

ANTOINETTE: Hoe, gelooft ge mij niet?

GRETA: Wel… nee.

ANTOINETTE: Bon, dan vertel ik u iets anders, waar gaat ge naartoe?

GRETA: *(wil weggaan)* Saluut, ik ben er mee weg.

ANTOINETTE: Maar nee, wacht, ik zal u vertellen hoe dat het gegaan is.

GRETA: *(sluit de deur)* Ja, leg het mij maar eens uit. *(Gaat zitten)*

ANTOINETTE: Wel, ik ben vanmorgen naar de supermarkt gegaan. Ik was onderweg en ik was maar aan het rekenen wat ik allemaal zou kunnen kopen voor dat beetje geld dat ik had. Ik kom bij de supermarkt en er waren daar vrouwen kabaal aan ’t maken over de prijzen die zo schandalig veel verhoogd zijn.

GRETA: Ja, ’t is een schande.

ANTOINETTE: *(Ze kijkt in de zakken en bergt de inhoud ervan dan haastig in de keukenkast.)* In vergelijking met gisteren was alles weer ‘k weet niet hoeveel duurder. En dan den directeur er bij, aan ’t proberen om iedereen te kalmeren: “Ja, het spijt me verschrikkelijk, maar waarom maakt ge u toch kwaad om mij. Ik ben maar den directeur, ik heb daar niks mee te maken. Ik leg de prijzen niet vast, het is de algemene directie die beslist over de verhogingen. Zij hebben beslist dat al de prijzen moeten verhoogd worden.” - “Zij

hebben beslist? En aan wie hebben zij dat gevraagd?" – "Zij moeten dat aan niemand vragen, dat is toch de vrije markt, de vrije concurrentie!" – "De vrije concurrentie? En tegen wie? Tegen ons? En wij moeten dat zomaar slikken en ja knikken zeker? Ge dankt ons mannen af! Ge verhoogt de prijzen, uw geld en uw leven. Dieven dat zijt ge!" En dan heb ik mij verstopt achter de kassa, want ik zat te bibberen van de schrik.

GRETA: Schoon!

ANTOINETTE: En toen zei er een vrouw: "Maar deze keer is het gedaan! Deze keer zeggen wij hoeveel dat alles kost… we betalen exact hetzelfde als vorig jaar… en als ge van uw neus durft maken dan nemen w'alles mee zonder te betalen, verstaan? Te nemen of te laten!" Ge had dat moeten zien… die directeur werd zo bleek als zijn wit hemd… "Maar zijt ge zot geworden? Ik bel de politie!" En als de weerlicht schiet hij naar de telefoon aan de kassa, hij neemt de hoorn op, maar den telefoon marcheerde niet, iemand had den draad losgetrokken. "Laat mij door! Laat mij door naar mijn bureau! Laat mij passeren!" Maar hij kon nergens passeren. Al die vrouwen stonden errond. Hij begint te duwen, wij beginnen ook te duwen. Eén van de vrouwen doet alsof ze een stoot in haar buik gekregen heeft. Ze laat zich vallen en doet alsof ze van haar zelven ligt. Ze wijst naar den directeur. Ge had dat moeten zien, hare vinger was juist gelijk een mitraillette. "De smeerlap" zegt ze. "Hij heeft een zwakke vrouw geslagen, ze is misschien wel zwanger, ze gaat haar kind verliezen, wacht maar manneke. Gij gaat de gevangenis in. Gij smerige moordenaar." En wij allemaal samen, zo van: 'Kindermoordenaar! Kindermoordenaar! Kindermoordenaar!" Een spektakel, we moesten op ons tanden bijten of we kregen daar allemaal samen de slappe lach, we kwamen niet meer bij.

GRETA: Maar hoe is 't dan afgelopen?

ANTOINETTE: Wel, het is erop uit gedraaid dat die poesjenel van nen directeur, zo geterroriseerd als hij was, dan maar heeft moeten toegeven. En wij hebben dezelfde prijs betaald als vorig jaar. Toegegeven, d'r was er een bij die wel een beetje overdreef. Ze stond daar met haar kar volgeladen en ze wilde alles op krediet. "Schrijf het maar op, ik zal het volgende week komen betalen" – "Ja, maar dat gaat zomaar niet" – "Maar dat staat ginder toch op de muur 'Vraag uw klantenkaart, koop nu betaal later'" En ze vroeg zo 'n klantenkaart, maar ze wilde haar naam niet opgeven. "Jamaar ik geef mijn naam niet op! Ik betrouw dat voor geen haar!" zei ze. "Want gij, schoon directeurke, gij zijt in staat om mijn naam direct aan de politie door te geven! Ik ken uw soort! Ge moet maar vertrouwen hebben in het vertrouwen! Ge zegt dat toch altijd zelf, 'Krediet is vertrouwen' en dat

is de ziel van de vrije markt. Ik kom volgende week betalen. Alé salut en nog veel succes met uw klantenkaarten!" *(Greta lacht)* "De politie! De politie!" roept er ineens iemand, maar 't was gelukkig vals alarm. Iedereen stoof er vanonder. Er vielen zakken op de grond, karrekes tegen mekaar, er begonnen er zelfs een paar te schreien van de schrik. "Kalm, alstublieft, kalm!" begonnen er ineens een paar mannen te roepen. Ze kwamen juist uit de fabriek ernaast naar buiten. "Wat is dat hier voor een kakschool? Vrouwen! Hé, schrik van de politie? Ge zijt toch in uw recht als ge de rechtmatige prijs betaalt! Dat is net gelijk een staking… het is zelfs beter dan een staking, want als wij staken dan verliezen we ons loon, de bazen moeten ons niet betalen. Weet ge wat? We gaan het eens beter doen dan die bazen! We betalen niet!" – "Hoedat, we betalen niet?" – "Ja! Wij betalen niet. Den baas krijgt deze keer ook geen geld!" En ze stoven de supermarkt binnen. In een mum van tijd vulden ze hun karrekes op, en ze waren er vanonder. Dan hebbe-k-ik nog eens zeer goed nagedacht, ik bekeek wat er allemaal in mijn karreke lag… ik zag iedereen zijn kar volladen… en ik stond daar maar te twijfelen en ruzie te maken met mezelf. Ik wist niet waar ik het had. En dan… dan heb ik mijn boodschappen opnieuw gedaan. Die die van haar zelven gevallen was, was ineens weer springleven. "We betalen niet!" Hup, vanalles in de kar. "'t Is voor niks, 't is voor niks!" 't Was daar precies de Slag der Gulden Sporen. Enfin, een feest… niet te geloven.

GRETA: Dat geloof ik, ik wou dat ik er bij geweest was.

ANTOINETTE: Maar goed, ondertussen was de politie aangekomen. Deze keer was 't geen vals alarm. Ze kwamen uit hun camionetten met hun helmen en hun schilden, precies den intocht van de gladiatoren. En wij stonden daar allemaal op ons benen te daveren. Maar we hebben niet toegegeven! En die agenten verstonden er niets van. Ze zagen ons buitenkomen, de eerlijkheid droop van ons gezicht, we keken zowat verwonderd, zo onschuldig als Van Den Boeynants zelf. Alsof we wilden zeggen: "Ah, ge zijt er eindelijk, ga nu maar binnen en arresteer die dieven maar, die woekeraars!" En wij weg, en al die arbeiders die aan de uitgang stonden zijn meegegaan als lijfwachten tot aan den tram.

GRETA: 't Is niet waar!

ANTOINETTE: Ik ben precies een heel ander mens! Ik voel me tot alles in staat! Ik heb geen schrik meer! Ik ben bereid om iedere dag zo te staken en dat is niet alleen omdat we al die dingen niet betaald hebben, maar vooral omdat we zo ineens gevoeld hebben dat we allemaal samen, vrouwen en mannen, iets heel rechtvaardigs, iets heel moedigs gedaan hebben. En zijt maar gerust, ze hebben schrik van ons, zo een danige schrik dat ze in de supermarkten al bezig zijn

de prijzen weer te verlagen.

GRETA: Ja, natuurlijk, ’t is heel goed wat ge daar gedaan hebt, maar wat gaat ge nu aan uwe vent zeggen. Ge gaat hem toch niets proberen wijs te maken van die gratis bonnen en van dat goudstuk?

ANTOINETTE: Daar trapt die niet in hé!

GRETA: In geen duizend jaar!

ANTOINETTE: Nee, daar trapt hij nooit in. Ja, dien dierbare echtgenoot van mij. Al wat ge wilt, maar de wetten zijn er om gerespecteerd te worden. Hij zou er nogal een scène van maken. En dan moet ik de gas en de elektriciteit nog betalen en de huur, maar dat zal ik mij maar niet aantrekken, die heb ik nu al vier maand niet meer betaald.

GRETA: Ik heb ook niets meer over deze maand, en ik heb al in geen vijf maanden de huur betaald. En dan heb ik nog heel die voorraad niet die gij hebt kunnen inslaan.

ANTOINETTE: In ieder geval, dat moeten we hier allemaal zo vlug mogelijk verstoppen. En neemt een paar zakken mee, doe mij een plezier, dan ben ik er vanaf.

GRETA: Nee, in godsnaam, nee. En daarbij, ik heb toch geen geld om dat te betalen.

ANTOINETTE: Ocharme de sukkel… ze heeft geen geld om dat te betalen, maar ge moet gij dat niet betalen, voor wie neemt gij mij wel stommerik… Kijkt wat ge kunt gebruiken, en neem het mee naar huis.

GRETA: Ja, goed en wel, en wat zeg ik dan aan mijne vent, feitelijk is dat gestolen goed, hij schiet mij verdorie dood!

ANTOINETTE: Die van mij die schiet mij niet dood, want dat is verboden door de wet… ‘k mag er niet aan denken wat een scène hij mij hier gaat maken. Ik moet het u niet vertellen. “Maar wat hebt ge nu gedaan! Maar wat hebt ge toch gedaan! Gestolen! Ge zijt een dievegge!” En zo voor het open raam dat al de mensen het kunnen horen. “Mijn vrouw heeft gestolen! Mijn vrouw heeft gestolen! Ik ben arm maar eerlijk! Ik heb alles altijd tot de laatste centiem betaald! Gij hebt mijn leven geruïneerd!” En bla bla bla bla bla… En maar roepen en schelden, tot hij in de kast gaat zitten.

GRETA: In de kast?

ANTOINETTE: Maar heilige deugd, dat is daar zijn lievelingsplaatske. Iedere keer dat wij ruzie hebben kruipt hij tenslotte in die kast. En dan blijft hij daar mokken, uren aan een stuk tot het zweet er vanonder begint uit te lopen. Maar hij komt er niet uit, hij komt er niet uit! Hij heeft zich daar helemaal geïnstalleerd, een taboeretje en een leeslamp. Dat is daar zijnen bureau! En hij komt er alleen uit om mij

uit te schelden. Maar nondedju… wat hebbe-k-ik hier bij? *(Ze leest een etiket)* “Gemengd vlees voor katten en honden.”

GRETA: Ja zeg… “Gehomogeniseerd – gemengde smaak”… maar waarom hebt ge gij dat meegebracht?

ANTOINETTE: Da ‘k het niet weet! Ik zal mij vergist hebben van rek, al die potjes gelijken zo op mekaar. *(Ze toont een zakje)* “Zangzaad voor kanarievogels.”

GRETA: Kanariezaad?

ANTOINETTE: Maar waar hebbe-k-ik mijn verstand gelaten? Precies als voor nen dierentuin. Alle geluk dat ik er niet voor heb moeten betalen, anders zou ik het nog opeten ook! *(Neemt een ander zakje)* Diepgevroren konijnenkoppen”

GRETA: Wablief… konijnenkoppen?

ANTOINETTE: Dat staat er toch op. Maar lieve deugd, wat dat ze tegenwoordig toch niet allemaal verkopen. En waar is dat goed voor? “Verrijking van uw kippenvoer, 10 koppen voor 29 frank.” Dat is eigenlijk toch goedkoop hé… en ik kan ze nog niet terug dragen ook. Of ’t is van “g’hebt ze niet betaald”… vlam… en ik ga de gevangenis in.

GRETA: En gij zou willen dat ik die smeerlapperij mee neem naar huis?

ANTOINETTE: Nee, zijt ge zot… die konijnenkoppen daar hou ik teveel aan… kom, pakt wat dingen die ge kunt gebruiken: hier olie, bloem… hup haast u… uwe vent heeft de nachtploeg… ge hebt tijd genoeg om alles te verstoppen.

GRETA: Ja ja, verstoppen… maar als de politie dan komt huiszoeking doen in al d’appartementen?

ANTOINETTE: Och, gij zijt niet goed just gij met uw politie… heel de wijk was in die supermarkt vandaag en heel de wijk dat is meer dan 1500 appartementen. Denkt gij nu echt dat ze appartement per appartement gaan komen overhoop halen… dan zijn ze met nieuwjaar nog bezig… *(Ze gaat door het venster kijken.)* Jean… hij komt er aan… daar beneden… en dat ligt hier nog allemaal op tafel… geen tijd meer om alles weg te stoppen… help mij, haast u… hij komt al naar boven… Hier pakt dat… verstop het onder uwe jas, haast u naar huis… Wacht, helpt dat hier nog efkes onder het bed te foefelen… nee, wat zeg ik… niet helpen, als hij dat gaat zien dan stapt hij direct naar de gendarmen “Heren, mijn vrouw heeft dat hier allemaal gestolen, slaat ze maar in de boeien.” Kom, helpt mij… wat zeg ik… niet helpen, ik doe het zelf wel, haast u weg.

GRETA: Ik ben weg hé!

(Greta stopt vliegensvlug al de pakjes onder haar mantel en weg. Ondertussen stopt Antoinette de rest onder het bed, zowel wat al in de kast lag als datgene wat nog op tafel ligt. Alleen de dozen hondenvoer blijven liggen.)

ANTOINETTE: Haast u, haast u, houdt hem tegen, houdt hem aan de praat!

(De echtgenoot komt binnen. Hij ontmoet Greta bij de deur.)

JEAN: Ah, goeiendag Greta… hoe is 't?

GRETA: Oh, goed… danke… dag hé Antoinette… 'k zie u morgen wel.

ANTOINETTE: Jaja daag… en de groetjes aan Louis! Ho… jongens, jongens wat een weer.

(Jean staart Greta met haar dikke buik perplex na. Antoinette neemt de pakjes hondenvoer en zet die in de voorraadkast.)

Jean… wat stade gij daar zo te kijken… wat staat ge daar te blinken… waar hebt ge gezeten, ik zit hier al een uur op u te wachten.

(Ze begint de tafel te dekken: plastiek tafelkleed, plastiek borden, bekers, vormen, messen, enz.)

JEAN: Maar wat heeft die Greta?

ANTOINETTE: Waarom, wat zou ze moeten hebben?

JEAN: Maar, ze is zo dik langs voor... ze heeft een buik.

ANTOINETTE: Wel, wel, wel, is 't de eerste keer dat ge een getrouwde vrouw ziet met een buikske?

JEAN: Wilt gij zeggen dat z'in verwachting is? Maar vorige zondag was ze nog hier en er was nog niets van te zien!

ANTOINETTE: Gij hebt ook nooit iets van vrouwen verstaan gij. Eerst en vooral tussen zondag en vandaag is er bijna een week verlopen en in een week kan er heel veel gebeuren.

(Antoinette doet zeer druk alsof ze in de weer is met het avondeten maar het is duidelijk dat ze alle moeite doet om onschuldig te lijken.)

JEAN: Zeg, luister ne keer… 'k ben misschien nen dwazerik, maar zo dwaas ben ik toch niet… en daarbij, Louis, hare vent, heeft mij daar niets van verteld… We werken in dezelfde afdeling, en hij vertelt mij altijd alles over hem en zijn vrouw… en hij heeft mij daar niets over gezegd.

ANTOINETTE: Hij heeft u daar niets over gezegd, hij heeft u daar niets over gezegd, d'r zijn van die dingen die ge misschien liever niet rondvertelt aan jan en alleman…

JEAN: Hoe?… "Misschien liever niet rondvertelt…?" Is dat een schande

misschien? Liever niet zeggen dat uw vrouw in verwachting is. Is dat tegenwoordig een schande van ne kleine te krijgen?

ANTOINETTE: Wel, misschien heeft hij het u nog niet gezegd omdat hij het zelf nog niet weet.

JEAN: Hoedat? Hij weet het zelf nog niet?

ANTOINETTE: Maar ja… 't is toch duidelijk… z'heeft het hem nog niet willen zeggen. En als hij het nog niet weet, hoe zoude dan willen dat hij het aan u komt vertellen.

JEAN: Maar wat vertelt gij daar allemaal?

ANTOINETTE: Wel ja, die Greta, ge weet wel, Greta… ge weet hoe z'is. En die Louis, ja, die Louis. Die Louis begint hier al ferm mijn voeten uit te hangen. Hij is altijd maar bezig met haar de schrik op 't lijf te jagen. "Maar ge moet gij niet in verwachting geraken. Ge kunt maar zorgen dat ge geen kind krijgt. Als g'in verwachting geraakt dan wordt ge afgedankt op uw werk. In deze crisis is een zwangerschap onverantwoord." Het komt erop neer dat hij haar verplicht heeft de pil te pakken.

JEAN: Maar als ze de pil moest pakken, hoe komt het dan dat ze nu in verwachting is?

ANTOINETTE: Omdat die pil niet gewerkt heeft, dat gebeurt soms weet ge?

JEAN: Ja, dat weet ik, maar waarom heeft zij het hem dan niet gezegd, zij kon daar toch niets aan doen. Hm, hm. *(verschrikkelijke hoestbui)*

ANTOINETTE: Ja, misschien heeft die pil bij haar niet gewerkt omdat zij ze niet gepakt heeft… en als ge een pil niet pakt dan kan het toch wel eens gebeuren dat ze niet werkt zeker?

JEAN: Maar wat zegde gij daar allemaal?

ANTOINETTE: Greta is heel katholiek, maar katholiek dat die is, dat heeft gene naam. En zoals ge weet heeft de paus gezegd dat de pil doodzonde is.

JEAN: Maar zijt gij zot, zijt gij niet goed bij uw verstand, een pil die niet werkt omdat ge ze niet neemt, de paus, zij met een buik van negen maanden ver en hare vent die dat nog altijd niet gezien heeft?

ANTOINETTE: Hoe zou hij d'r iets kunnen van gezien hebben, als ze haren buik altijd opgebonden heeft met spannende doeken, helemaal toe geregen om dat weg te stoppen, om niet op te vallen. Enfin, vanmorgen kom ik haar op straat tegen: "Ha goeiendag, hoe is 't? Maar Greta, loopt gij nu nog altijd met die windels rond uwen buik, zijde gij helemaal zot, denkt dan toch eens aan dat kind in uwen buik, helemaal ineengekrompen, gedrongen en platgedrukt. Wat gaat er

van dat kind nog overschieten? Doe die windels onmiddellijk af, ge kunt daarvoor in de gevangenis vliegen weet gij dat? Veegt er uw voeten aan als ge buiten vliegt op uw werk. Uw kind gaat voor, doe onmiddellijk die doeken af." Ik heb haar zodanig aangepakt dat ze daar bijna ter plaatse al die doeken uitdeed, zomaar midden op 't straat. "Maar wat doet ge nu, gebruik toch uw verstand, hier midden in de straat met al die mensen die kijken." En dan zijn wij hier in huis gekomen. Heb ik er geen goed aan gedaan?

JEAN: Ja, ge hebt er goed aan gedaan.

ANTOINETTE: Dat is toch verstandig van mij.

JEAN: Ja, dat is heel braaf van u.

ANTOINETTE: Dus, we zijn hier binnengekomen… zij, Greta, heeft die doeken losgedaan en… ploef… dieën buik was daar… nen buik, dat had ge moeten zien.

JEAN: Ja, ik heb het gezien!

ANTOINETTE: En dan heb ik haar nog gezegd: "En als Louis nu van zijn neus maakt over die zwangerschap brengt hem dan maar eens naar hier bij mijne Jean, die zal hem met een paar woorden wel een en ander aan zijn verstand brengen." Heb ik daar niet goed aan gedaan?

JEAN: g'Hebt er natuurlijk goed aan gedaan.

ANTOINETTE: Is dat niet braaf van mij?

JEAN: Maar ja, maar ja.

ANTOINETTE: "Maar ja, maar ja" is dat een manier van antwoorden, is dat al wat ge kunt zeggen, ik heb al zoveel problemen aan mijn hoofd en dan moet ik nog de problemen van d'ander erbij pakken. En 't enige wat ge kunt zeggen is: "Maar ja, maar ja". Zijde kwaad op mij, vooruit wat heb ik misdaan?

JEAN: Maar nee, ik ben niet kwaad op u, ik ben aan 't nadenken, ik ben alleen maar kwaad om wat er vandaag op de fabriek gebeurd is.

ANTOINETTE: Wat is er dan gebeurd op de fabriek?

JEAN: Wel, ja… het is toch om er iets van te krijgen, de dag van vandaag, al die stakingen, die bezettingen, Fiat, Alfa Romeo, en dan waren daar nog die vier of vijf kabaalmakers in de kantine vanmiddag die heel de boel op stelten zetten, en aan het roepen waren dat het eten slecht was, dat het overschot was, dat het smeerlapperij was…

ANTOINETTE: Ah… en dat was niet waar… het eten in de kantine is natuurlijk eerste klas!

JEAN: Neen, 't wàs smeerlapperij, maar dan was het toch niet nodig om daar met allemaal zo 'n kabaal voor te maken.

ANTOINETTE: Met allemaal? En ge zegt daarjuist dat er maar vier of vijf kabaalmakers waren.

JEAN: In ’t begin ja, maar daarna deed iedereen mee… z’hebben gegeten en ze zijn weggegaan zonder te betalen.

ANTOINETTE: Die ook al?

JEAN: Hoezo, die ook al?

ANTOINETTE: Euhh… ja… allemaal en niet alleen die vijf kabaalmakers.

JEAN: Ja, zelfs de délégués, die toch het voorbeeld zouden moeten geven en niet meedoen met al die extremisten.

ANTOINETTE: Ge zegt wel!

JEAN: Wacht, ’t is nog niet gedaan… ik kom buiten en ik ga naar de tram, ik kom voorbij de supermarkt en daar staan wel 300 vrouwen, allemaal te roepen en te schreeuwen. En ze kwamen daar buiten volgeladen met pakken en zakken. Ik vraag “wat scheelt er?” En ze zeggen mij dat ze zelf beslist hadden hoeveel dat ze voor alles wilden betalen.

ANTOINETTE: Maar hebt ge van uw leven?

JEAN: En ze hadden niet alleen heel die supermarkt leeggeplunderd, het grootste deel ging nog weg zonder te betalen.

ANTOINETTE: Die ook al?

JEAN: Hoe, die ook al, die ook al?

ANTOINETTE: Wel, ik wil zeggen zoals die kabaalmakers in de kantine die hun eten niet wilden betalen.

JEAN: Ja, juist van ’t zelfde.

ANTOINETTE: Wat een dag, wat een dag!

JEAN: En ze hebben de uitbater nog mishandeld ook!

ANTOINETTE: Welke uitbater? Die van de supermarkt of die van de kantine?

JEAN: Alle twee!

ANTOINETTE: Maar, wat een dag, god lieve deugd wat een dag, wat ge toch niet allemaal hoort vertellen.

JEAN: Dat moogt ge wel zeggen. Die judassen van een kabaalmakers, die provocateurs die maken alles nog veel erger… op den duur gaan de bazen zeggen dat al de arbeiders dieven zijn. Dan gaan er nog meer ontslagen worden. Twintig ontslaan ze er per dag. Gisteren hebben ze er nog twee ontslagen die al veertien dagen dood waren. Op den duur wordt de crisis altijd maar erger door het onverantwoord gedrag van de arbeiders.

ANTOINETTE: Maar wat heeft die arbeidersklasse daar nu mee te maken? In die supermarkt waren het toch vrouwen die van alles meepakten zonder de volle prijs te betalen?

JEAN: Ah, maar het zijn hun venten die daarna thuis komen en doen alsof er niets gebeurd is, die misschien zelfs zeggen: “heel goed, goed gestolen”… in plaats van doos per doos op hunne kop kapot te slaan! Zak per zak aan gruzelementen! Als ’t mij zou overkomen, hé… als die van mij dat zou doen… ‘k deed ze die blikken dozen helemaal opeten, met ’t sleutelke d’r bij… en dat ge ’t maar niet in uw hoofd haalt om zo te beginnen hé, want als ik d’r zou van horen… dat ge ne supermarkt bestolen hebt of dat ge zelfs maar ene frank minder betaald hebt dan de wettelijke prijs… al was ’t maar een dooske sardienen… ge zou het…

ANTOINETTE: Ik zou het kunnen inslikken, terwijl dat ge d’r bij staat, met sleutelke en al, ik weet het…

JEAN: Nee! Erger! Ik stap het hier af… ‘k pak mijn valiezen en ik stap het af… en… nee… ik vermoord u eerst en dan laat ik mij scheiden… met wederzijdse toestemming!

ANTOINETTE: Zeg, lieve Jean, als ge zo blijft roepen moogt ge onmiddellijk al vertrekken, ge moogt uw valiezen maken zonder wederzijdse toestemming. Hoe durft ge trouwens veronderstellen dat ik ooit in een supermarkt, lieve Jean, zijt maar zeker… in plaats van iets mee te pakken, hé lieve Jean… zonder de volle pot te betalen… hé lieve Jean… liet ik u hier nog liever creperen van den honger!

JEAN: Nog liever da, just, nog liever da! À propos… over honger gesproken… wat eten we vanavond… want met heel die zotte kermis in de kantine is er van eten niet veel in huis gekomen. Wel, wat eten we?

ANTOINETTE: *(Ze zet heel kordaat de twee blikken dierenvoedsel voor zijn neus.)*

Voilà!

JEAN: Wat is dat?

ANTOINETTE: Ge kunt toch lezen, lieve schat! “Gemengd vlees voor katten en honden;”

JEAN: Dat is een flauwe grap.

ANTOINETTE: Dat is geen flauwe grap! ’t Is deugdelijk en gezond eten. Goedkoop, voedzaam, en vol proteïnen… en zonder vetstoffen, ja, voor uw slanke lijn!

JEAN: Zijde gij met mijn voeten aan ’t spelen?

ANTOINETTE: Met uw voeten aan ’t spelen… in geen honderd jaar! Gij

zijt nog nooit inkopen gaan doen zeker? Weet gij hoeveel alles kost tegenwoordig? De boter, ’t vlees, de groenten, ’t kost allemaal ’t dubbel van vroeger en daarbij, ge vindt bijna niets meer… ze houden alles in, ze zeggen dat er schaarste is, dat er teveel vraag is. Om hoge prijzen te kunnen maken natuurlijk. ’t Is erger dan in den oorlog.

JEAN: Ge moet nu niet overdrijven, in den oorlog! In ieder geval… ik ben geen hond en ik eet dat niet op, ik weiger!

ANTOINETTE: Ge kunt gij weigeren zoveel als ge wilt en ge kunt gij blijven denken dat ge geen hond zijt… ik wil dat nog best geloven ook, maar uwen baas heeft daar een heel andere mening over, voor hem zijt ge nog veel minder dan nen hond! Veel minder dan nen hond!

JEAN: Bon, akkoord… maar in ieder geval, daar eet ik niet van. Ik drink alleen een glas melk en daarmee uit!

ANTOINETTE: ’t Is spijtig voor u, maar d’r is geen melk.

JEAN: Hoe dat, er is geen melk? Waarom is er geen melk?

ANTOINETTE: Ja, gij weet daar natuurlijk niet van, gij waart gaan werken. Vandemorgen is de melkcamion gekomen en ineens werd er overal rond verteld dat de melk weer was opgeslagen en dan zijn er een paar kabaalmakers gekomen, extremisten, ik heb z’eens goed bezien, en ik kende ze allemaal. Het waren allemaal mannen die er bij waren op het bal van de partij.

JEAN: Welk bal van de partij?

ANTOINETTE: Wel, op het bal van den 1e mei.

JEAN: Het bal van de partij… het bal van de partij. “Het strijdfeest van den arbeid.”

ANTOINETTE: Enfin, noemt dat zoals ge wilt, maar in ieder geval, ze zijn op die camion gesprongen en ze zijn de melk beginnen uitdelen aan iedereen die ze maar kwam halen aan 5 fr. de liter. Schoon kameraadjes hebt gij daar zitten. En volgend jaar ga ik niet meer mee naar dat karnaval van den arbeid.

JEAN: “Het strijdfeest”!

ANTOINETTE: Strijd, strijd… 500 majorettes en daarachter nen helen hoop marionetten met ne rooie plastron en een bloem in hun knoopsgat. In ieder geval, de mannen die vanmorgen op de camion zijn gesprongen, die liepen vorige keer mee in de stoet.

JEAN: Ho, ho, ho, ho. Als gij over de 1e mei spreekt dan spreekt ge niet over ne stoet maar over nen optocht, dan spreekt ge niet over een bal maar over een feest!

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneelfonds.be de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

bestellen@toneelfonds.be

03 3664400

TONEEL FONDS VANSSENS

Voor de juiste keuze